

VÂKIA

VÂKIA
(الواقعة)

Mutlaka gerçekleşecek olan şey anlamında kıyametin isimlerinden biri (bk. KIYAMET).

VÂKIA
(الواقعة)

Gayb âleminden kalbe gelen mânâyı ifade eden tasavvuf terimi.

Sözlükte “âniden meydana gelen olay, sıkıntı, kıyamet” gibi anlamlara gelen vâkia (çoğulu vâkiât) tasavvuf literatüründe sūfinin vecd ve istiğrak halinde vâkîf olduğu hakikatleri anlatmak için kullanılır. Vâkia uyku ile uyanıklık arası bir halde iken meydana gelir; rüyaya benzemekle birlikte esasen ondan farklıdır. Ayrıca sâlikin kalbine yerleşerek gelip geçici olmasının bakımından hâtırdan (çoğulu havâtır) ayrılır. Tasavvufta “tavârih, bevâdî, bâdih, kâdih, tevâlî, levâmi’, levâih” gibi tabirler vâkia ile yakın anlamlarda kullanılmıştır. Sûfiler mânevî meselelerine ve ruhî müşküllerine de vâkia derler. Zikir sırasında kendinden geçip gaybet halinde yaşayan sâlikin kalbine birtakım remiz hayaller akmaya başlar. Sâlik kendine gelince (sahv) ya ilâhî bir lutuf olarak o remizlerin mânâsını bilir ya da şeyhi tarafından bunlar kendisine yorumlanır. Böylece sâlik remiz hayallerin hakikatini anlar. İnsanın zihnine gelen, vâkia ile hiçbir alâkası bulunmayan birtakım hayalleri vâkia ile karıştırmamak gerekir (Şehâbeddin es-Sühreverdi, I, 367, 371).

Vâkia haram ve helâllere dikkat eden, bütün zamanını zikir ve ibadetle geçiren kimselerin kalbine geldiği gibi yoğun zikir ve ibadete devam etmediği halde mânevî alanda kabiliyet sahibi kimselerin kalbine de gelebilir (a.g.e., I, 367-368). Muhyiddin İbnü'l-Arabî, *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'de kendisine vâkia olarak gelen hadisleri ve çeşitli bilgileri yer yer nakletmiştir. Onun bazan vâkayı rüya anlamında kullandığı da görülmektedir. Muhakkik sûfiler, seyrüsülûk esnasında meydana gelen vâkiaları ibadet ve taatin kabulüne bir alâmet şeklinde görmüşler, ancak dervişin bunlarla oyalanmayıp yoluna devam etmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Tasavvuf tarihinde bazı önemli sûfilerin sohbetleri gayb âleminden gönüllerine gelen vâkiaların bir ürünü kabul edildiğinden “vâkiât” adıyla kaydedilmiştir. Bu çerçevede Aziz Mahmud Hüdâyî'nin, mürşidi Üftâde'nin sohbetlerini ve seyrüsülûkle ilgili açıklamalarını bir araya getirdiği *Vâkı'ât-ı Üftâde* adlı eseriyle İbrâhim Râkım Efendi'nin Niyâzi-i Mısıfî'nin sohbetleri ve menkıbelerini derlediği *Vâkiât-ı Mısıfî* adlı eseri zikredilebilir. Sûfiler, vâkia ile rüyanın farkına dikkat çektikleri halde zaman zaman bunları birbirinin yerine kullanmışlardır. Meselâ Niyâzi-i Mısıfî'nin *Ta'birâtü'l-vâkiât* adlı eseri tasavvuf eğitiminde önemli yeri olan rüya hadisesinin mahiyetini ve rüyada görülen sembollerin yedi nefis merhalesine göre yorumlarını içermektedir. Mehmed Nasûhî'nin *Mükâşefât-ı Vâkiât*'i ile Hüseyin Vassâf'ın *Vâkiât*'ı da seyrüsülûk esnasındaki mânevî hal ve rüyalarla ilgilidir. Vâkiât adıyla rüyaları konu edinen başka eserler de vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Serrâc, *el-Lüma'*, s. 418; Hücürî, *Keşfü'l-mahcûb* (Uludağ), s. 538; Şehâbeddin es-Sühreverdi, *Avârifü'l-ma'ârif* (nşr. Edib el-Kemdânî – M. Mahmûd Mustafa), Mekke 1422/2001, I, 367-368, 371; Muhyiddin İbnü'l-Arabî, *İştîlâhât: Mu'cemü İştîlâhâtü's-sûfiyye* (nşr. Abdülvehhâb el-Câbî), Beyrut 1411/1990, s. 68; Abdürrezzâk el-Kâşânî, *Tasavvuf Sözlüğü* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2004, s. 576; İbrâhim Hakkı Erzurûmî, *Ma'rifetnâme*, İstanbul 1333, s. 449; Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1995, s. 509.

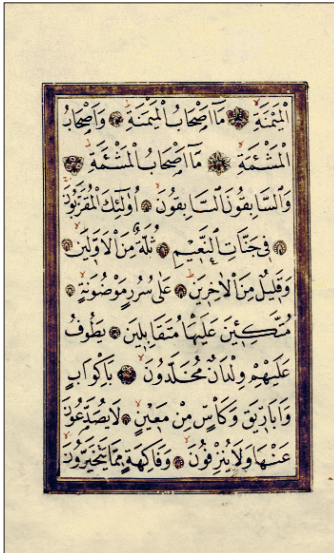
HÜR MAHMUT YÜCER

VÂKIA SÜRESİ

(سورة الواقعة)

Kur'ân-ı Kerim'in
elli altıncı süresi.

Adını “mutlaka gerçekleşecek olan şey” anlamına gelen ve sûrenin birinci âyetinde geçen vâkia kelimesinden alır. Birkaç âyetinin Medine'de nâzil olduğu söylenmiş de (Kurtubî, XVII, 126; Âlûsî, XXVII, 182) müfessirlerin çoğunluğuna göre Mekke'de inmiştir (İbn Atıyye el-Endelüsî, V, 238). Doksan altı âyet olup fâsılası “ا، ب، م، ن” harfleridir. Nübüvvetin 5 ve ya 6. yılında nâzil olduğu tahmin edilen sûrenin ana konusu ölümden sonra yeni bir hayatın başlayıp sonsuza kadar devam edeceği, insanların inanç ve davranışlarının karşılığını orada bulacakları hususudur. Bu çerçevede sûrenin muhtevasını iki bölüm halinde ele almak mümkündür. Sûre muhtemelen aynı yıllarda inen diğer sûrelerde etkin biçimde vurgulandığı gibi kıyametin kopuşunu dile getirmekle başlar. İnsanların yaşadığı yer küresinin şiddetli bir sarsıntı ile sarsılacağı, kürenin sabit ağırlıkları sanılan dağların ufalanıp toz haline geleceği o gün insanların sağdakiler, soldakiler ve önde bulunanlar şeklinde üç gruba ayrılacağı belirtilir (âyet: 1-7). Öndekiler iman ve iyi davranışlar bakımından diğer müminlere nisbetle mesafe alıp Allah'a yaklaşılan zümredir. Bunlar cennette bedenî ve ruhî birçok nimete eriştirilecektir. Sağdakiler âhirette amel defterleri sağdan verilecek cennetlikler olup onlar da mutlu kılınacaktır. Soldakiler ise amel defterleri soldan veya arka taraftan verilecek kimselerdir. Bunlar âhireti inkâr eden günahkârlardır ve cehennemde azap göreceklerdir (krş. el-Hâkka 69/19-37; el-İnşikâk 84/7-12). Daha sonra inkârcılara hitap edilerek ilk yaratılışın Allah tarafından gerçekleştirildiğini kabul ettikleri halde öldükten sonra diriltmeyi yine O'nun gerçekleştireceğine niçin inanmadıkları soru-

Vâkia
sûresinin
ilk âyetleri